

Յ Է Լ Է Ք

Մ Ո Ւ Ս Ս Վ Վ Է Ր

ՐԻՍԱԼԷՅԻ ԻԼՄԻՅԷ, ԷՏԷՊԻՅԷ, ՍԱՆԱԻՅԷ, ԹԻԻՃՃԱՐԻՅԷ, ՀԻՔԵԱԵԷ ՎԷ
ՄԷՊԱՀԻՍԻ ՄԻԻՖԻՏԷՅԻ ՍԱԻՐԷ

Գ Ա Յ Ս Է Ր Ի Յ Է Լ Ի Լ Է Ր

ԹԷՊՐԻԵԷՅԻ ԶԻՄՍԷԹ, ՎԷ ԻՊՐԷԹ

Օնպիրիննի նիւսիսէն skjամ (սահ. 170)

Չունքի քէնտի գալպի, քէնտի խա-
լիսէթինէ էմին օլան ագլը պաշընտա
ատէմլէր, օլունան ֆիւզուլի հաղա-
րաթ իշուն, պուրուն գըվըրմագտան
պաշգա մուգապէլէ պիւմէղլէր:

Պինա պէրին Գայսէրիյէլլէր տալի,
քէնտի հագըգաթ վէ խալիսէթլէրինի
պիլըր, վէ մէմլէքէթլէրլյէ էհալիսի-
նին Անատօլու գըթաւընտա պուլունան
սաիր պէլաէլէրէ հէր ճիհէթլէ թէր-
ճիհ օլունմագ իճապ էտէր իքէն,
թահգիր օլունտուղլարընը կէօրիւր,
վէ ախղ ու իթալարըն սէրֆիրաղը, վէ
տօղրուլուգ սէպաթ վէ տըր տուլու-
լուգ կիպի մէմտուհ խոտսէլլէրին վէ-
սիլէյի իպրաղը, վէ թէնպէլլիք, իս-
րաֆ, սէֆահաթ, վէ հէր նէվի ույ-
ղունտուղ հալաթտան լինանըն վա-
սալթի խէլասը, ԹԻԻՃՃԱՐԻՅԷ օլ-

տուղու հալտէ, պունունտա պաշգա
նէրլէրէ նիսպէթլէ էն միւքէմմէլի
քէնտի մէմլէքէթլէրինտէ պուլուն-
տուղունա կիւվէնիր տէ, պիր թագըմ
թէնպէլլիք, սէֆահաթ վէ նէթիճէսի
միւտհիշ հէղար պին խուսուսաթ իլլէ
օղրաշմագտա, վէ ափանսըղ իզմիհ-
լալը միւնթիճ օլան կիրտապը մէհլէ-
քէ սէրիլլէրինտէ օթուրմագտա, վէ
էլլէրինտէ պուլունան էնսաւ սյնէ-
սինէ պագտըղճա սէրի խօտլարընը
տալիմա պիր ֆիլ, վէ գարչըլարընտա
քիլէրի իսէ, զանէթ գէլիլ սանմագտա
պուլունան տտէմլէրէ նէ տէսին, վէնէ
էտիպ տէ խայր էթտիրէ պիլսին, էլ-
պէթտէ պիր ընդհալլաննագսան պաշ-
գա սիւրէթլէ մուգապէլէ էթմէք ի-
շուն, մուլթիտսըֆ օլտուղլարըն ախ-
լէագը համիտէ, վէ էֆրէարը միւս-
թաղիմէ ճէվաղ վէրմէղ իտի:

Տէմէք օլուր քի Գայսէրիյէ Հայլա-
րը, իշլէրինէ հալլէրինէ մէմլէքէթ միւ-
լէթ վէ վաթանտաշլարընա կէրէյի կի-
պի էմին օլտուղլարը, վէ կէօրտիւրլէրի

հազարաթվարըն սէպէպսիզ, վէ ֆիւ-
զուլի օլտուղունուն ֆարգընտա պու-
լունտուղլարը հալտէ, գարչըլարըն-
տաքիլէր հէմ քէնտի հալլէրինին նէյէ
միւնճէր օլաճաղընը քէշֆ էտէմէզ,
վէ հէմտէ Գայսէրիյէլիլէրի հէր նէ
տէեու թանընօրլար իտի իտէ, պիւս
պիւթիւն մուղաիւրի օլտուղլարընը
պիլմէզ իտիլէր:

Արաեալըմ պուրատաքի, պու միւ-
քէրիլէր հանլըլըզ, ինթիհասընտա
օնլարը նէ տէրէճէեէ էնտիրտի, վէ
նասըլ օլտու տա Գայսէրիյէլիլէրի շիմ-
տիքի պուլունտուղլարը տէրէճէեէ
էրտիրտի:

Թիւրքիա թարաֆլարընտա հէնուզ
վափօր իհտաա օլունմաղտան էվլէլ,
կիւշիւք Ասիատա պիւ գարա իսկէ-
լէսի տէմէք օլուպ, էրզուրում, Սուաս,
Տիւսարպէքիւր, Ատանա վէ Մարաշ,
Գօնեա, Գասթամօնի, վէ հաթթա
Ամասիա, Մէրզիֆուն, վէ սահիլի
տէրեա թարաֆլարընտա պուլունան
մէմէքէթլէր պիլէ, թիւճճարըլզ պա-
պինտէ Գայսէրիյէ իլէ իճրայը մուա-
մէլէ էտէր, վէ էհալիսի իսէ տաիմ
իւզ զէման պէրայը թիճարէթ Բու-
սիա, Աճէմիսթան, Պաղտատ, Արա-
պիսթան վէ հաթթա Հինտիսթան
թարաֆլարընա գատար կէտէր իտի:

Նասըլքի Գայսէրիյէտէ պուլունան
էսկի մատէն Չին, վէ ճափօն թա-
պաղլարը, Աճէմ շալլարը, Հինտ գու-
մաշլարը, վէ աթիգ Բուսասթան վէ
Արապիսթան մաթալարը կիպի, Անա-
տուլունուն պաշգա հիշ պիւ թարաֆ-
լարընտա կէօրիւլմիւշ տէյիլ տիր:

Իսթանպօլ նազարիաթընճա, Գայ-
սէրիյէլիլէրին պիւ քէօյլիւ մազամըն-
տա ատտ օլունտուղլարը զէման, պէր

միւնվալը մուհարրէր քէնտի մէմէ-
քէթլէրի Անատուլ օրթասընտա պիւ
մէրքէզի տիւզ ու իթա, վէ թիճա-
րէթկեա հ օլուպ, վէ մահսուլաթ ֆի-
րուսթիլէ պէրապէր, կիւն պէ կիւն
միլքէ եաեըմաղտա պուլունան էվ-
րօպա մալլէրի տէ միւպաեա էյլէմէք
իւզրէ, իզմիրի մահալլի իգամէթ թափ-
սիս էթմիշ իտիլէր քի, գարա կէմիսի
տէմէք օլան տէվլէր իլէ երզար
եիւքլէտիր, վէ չար ճանիպտէն թօփ-
լատըլլարը մալլէրի Գայսէրիյէտէ
շիւսթի եափարազ իզմիրէ կէօնտէ-
րիւր իտիլէր:

Պալեատէ պէեան օլունտուղու
վէճհէ, Գայսէրիյէլիլէրին իսթանպօլ-
ճա նազարը էհէմիլեթէ ալընմա-
տըլլարը. վէ նէրէեէ կէթսէլէր վէ
քիմի կէօրսէլէր իւզէրլէրինտէ պիւ
իլլէթի սարիա վար տըր կիպի խօր-
լանտըլլարը վազըլթլար, օ էսնալար-
տա իտի:

Վափօրլար իճատ, վէ իսկէլէլէր
քիւշատ օլունտուղտան սօնրա, իս-
թանպօլ իլէ հէր թարաֆըն ինթի-
լաթը արթտը, վէ Գայսէրիյէնին թի-
ճարէթճէ էհէմիլեթի կիւն կիւնէ
աղալտը, վէ զէվալըլարըն էճտատ ու
էսլաֆտան միրաա օլան զայրէթ վէ
չայըշգանլըլլարը նիսպէթինճէ մա-
հալլինտէ արթըզ իշ գալմատը, վէ
մատամքի էվրօպա մալլէրի տաիսի
հէր ճիհէթէ տաղըլմաեա եօլ ալտը,
պինաէն ալէյհ Գայսէրիյէլիլէր տէ
թարիգի տէյիշտիրիպ, բէյ տէր բէյ
իսթանպօլա տօլմաեա, վէ էվրօպա
իլէ միւնասէպէթ ալըշտըլմաեա մէճ-
պուրիլեթ գաղանտը:

Գայսէրիյէլիլէրին եափաշ եափաշ
վաթանլարընը թէրքէ մէճպուրիլեթի

պուլ թէպէտտրուլաթ իւզերինէ վազը
օլուպ, վէ հէր նէ գատար վաթան-
լարընտան ճիւտա տիւշմէլէրի իշուն
թէէսիւֆ... էտէրլէր իսէ տէ, պու-
նուն իլէ պէրապէր, քէնտի հիսապի-
լիքլէրինէ, վէ սէֆահաթ շիլթէսի
իւզերինտէ թէնպէլ պիւսիւմէսիպ
ղուրպէթ առաւր օլտուգլարընա, վէ
կէթաիքլէրի եէրլէրտէ էթմէքլէրինի
թաշտան չըգարաճաղարընա տա կիւ-
վէնտիքլէրինտէն, մէմլէքէթի տա-
ղըթմանալըմ տէսու, իշտիզ վէ թի-
ճէրէթսիզ, վէ կիւն պէ կիւն իլէրի
կիտէն մէտէնիեթ մահալլէրի իլէ
քէսպի իթիթլաթ էթմէքսիզ տուրուպ
տա, նէթիճէսի սէֆալէթտէ գարար
գըլաճաղ թէհլիքէսէ տիւշմէտէն
իսէ, վաթանլարընըն թէզէտի շէրէ-
ֆինի տիւլաֆա թէրք էթմէսի, վէ
քէնտիլէրի տէ կէրիտէն կէրիեթ օլսա
տաթի համիեթ վէ նէզարէթի քէս-
մէմէսի թէճվիզ պիլլէ, հուտուտ գա-
պուլ էթմէսէն զայրէթլէրի արգասը-
նա տիւշէրլէր իտի:

«Սապըըն սօնու սէլամէթ տիր» տէ-
սու օլան տարպը մէսէլ, պու պապտէ
տաթի քէնտի սըհհէթինի կէօսթէր-
տի, վէ էնսամ ալնէսինէ պաղմաղ
իլլէթինէ միւպթէլա օլան կիւրուհուն,
ալնէլէրինի, վազըթ իսիւրտիւսօշ էթ-
տի, պասիլէթլէրին բէրտէլէրի սիլին-
տի, պիրտէ կէօզլէրինի աշտըլար քի,
նէ տէրսին ... նազարը էհէմիեթէ
ալմատըգլարը, վէ ատի քէօլլիւ մա-
գուլէլէրինտէն զանն էթմէ իլէ պէ-
րապէր, վաթան վէ մէմլէքէթլէրինի
իսմինի քէնտիլէրինէ թէօհմէթ առաւ
գըլար օլտուգլարը, վէ զաթլարընա
մաթսուս պուլունան ճէրպէզէսի, վէ
պէլիզ իֆատէսի, թէզվիլաթ եէրինէ

գօտուգլարը Գայսէրիլլէրլէր, մէկէր
իսէ եիւզլէրճէ սէնէլէրտէն պէրու
աիւզ ու իթա առէմլէրի, վէ թիւճճար
էվլատարը իսիւ, վէ պիրտէն բիւշա-
եը թութուպ, հէմտէ իսթ պաշլա-
ընա կէչէ պիլմիշ:

Լաքին էօլլէ տէ մէհմուլ էտէրլէր
տի քի, սօնսուգլուգ իշուն գապահաթ
քէնտիլէրինտէ օլմանըպ, իսթանպօ-
լուն սուեունտան վէ հավասընտան
իլէրի կէլիւ, վէ խուսուսիլլէ պու հալ
իլէրիտէ Գայսէրիլլէրլէրտէ պիլթիլիւր
տէսու:

Լաքին նէ տէրսին, Գայսէրիլլէրլէ-
րին մէսլէքի, պունլարըն պու քէշֆի-
նի տէ եէնտի, վէ գըրըլան էնսամ
ալնէսի բարշալարընտան պիր թանէ-
սինի պիլլէ Գայսէրիլլէրլէր ալմաղա
իլթիքեապ էթմէսիպ, ճիւմլէթէն,
պու տէֆա տա քէնտիլէրինի ալիմ
եէրինէ գօեան իմասսակլարը տէշիւ-
տի, Գայսէրիլլէրլէր իսէ կէտէլէք
թէէսիլի հագիգիլլէրինի արթըրըպ,
շիմսի, պիր վազըթլար իւզերլէրինէ
գուրուլմագտա իքէն, սայքի հէֆսի
տէ սէճմիւշ պուլունտան թագըմլա-
ըն, պէր հաեաթ օլան օղուլլարընա
թօրունլարընա, աթալարընըն խօրլար
օլտուգլարը Գայսէրիլլէրլէրին հալի,
մէսլէքի վէ հէր պիր ճիհէթի հիւս-
նիւ իպրէթ օլտու:

Նէ իտի աճապա պունուն սէպէ-
պի, զուրուրա գարըլ թէվազու, թէն-
պէլլիլլէ պէտէլ զայրէթ վէ չալըմա-
եա արզու, վէ պիր հիսապսըզ կէտի
վէ կէօսթէրիշէ նիսպէթլէ, էճտատ
ու էսլաֆտան միրաս գալան թիւճ-
ճարըլըն էօրէթտիլի հիսապը միւվա-
զէնէ մահսուլու իտի, իշթէ իսպաթը
զիրտէ իզահ օլունուր:

(Մապասի սօնրա)

ԲԷԹՐՍՊՈՒՐԿՏԱ ՊԻՐ ՊՈՒՋՏԱՆ ՍԱՐԱՅ

ՊՈՒՋՏԱՆ ՍԱՐԱՅ

Գար վէ գըշը շիտտէթլի օլան մէմ-
լէքէթլէրտէ, գարտան, վէ պազի տէ
պուզտան, ինսան վէ հայվան քիավէթ-
լէրի, պինալար վէ տահա չէշիթ շէյ-
լէր եափմազ, պիր էյլէնճէ հիւքմիւն-
տէ օլտուղու չօգլարա մաալիւմ տիւր:

Պու եօլտա օլան էյլէնճէլէրտէն էն
զիեատէ թէաճճիւպէ, վէ գայտը սա-
հիֆէեէ շաեան օլարազ վազթիլէ Ս.
Բէթրսպուրկտա եափըմըշ նատիտէ
պիր պուզտան սարայ նազլ էտէլիւ:

1740 թարիխինտէ շէհրի մէզպուր-
տա էմնալըզ գըշ վազը օլտուղուն-
տան, Իմրէրաթօրիչանըն թէնսիպի
իւզէրինէ, պիւթիւն էրպապը հիւնէր
վէ սանաթա պուզտան պիր սարայ
ինչասը էմր պուրուլտու:

Մէզքիւր սարայըն, փատիշահլըզ
շանընա եազըշաճազ սիւրէթտէ, վէ
զաեթթ միւքէմմէլ օլմազ իւզրէ ին-
չասը զըմնընտա, լեազըմ կէլէն պուզ-
լար նէվա ըրմաղընըն զաեթթ պէր-
րահ, վէ պէեազ սօնլարընտան, մաթ-
լուպ վէճհլէ քէսիլէրէք, արապալար
իլէ մահալլի մախսուսուէնա նազլ օ-
լունտու:

Վէ օրատա սարայըն տիվարլարը
բէնչէրէ վէ դափուլարը, վէ հէր նէ-
վի սիւս վէ թէզլէրնաթա տաիր օլան
փարչալարը, էնվսի ալեաթ, վէ ալէլ
խուսուս բէրկէլ վէ դօնեա իսթիմալի
իլէ թէրթիպ էտիլիպ, վէ իւզէրէրի-
նէ իսէ, տիւրլիւ տիւրլիւ գալէմիլը
վուրուլարազ, վէ պիր չօգտա օյմա-
լար իշլէնիլիպ, վէ գապարտըլար չը-
գարըլարազ թէքմիլ թազըմ պիթ-

տիրտէն սօնրա եւրլէրինէ գօնուլմուշ, վէ փարչալարըն պիր պիրինէ բապթը իչուն, թաշ պինալարտա իսթիմալ օլունան ալչը պիշիթիֆ միսիլու, պունտա տա սու իսթիմալ օլունուպ, վէ սուսուն տօնմասընտա, պինանըն հէր թարաֆը պիթէվի կիպի օլմուշ տուր:

Իշպու սարայըն արզը 60 վէ թուլա 10 վէ իրթիֆաի տախի 20 արշըն օլուպ, իքի եանընա թէզեխնաթ իչուն եափըլան իքի առէտ պաղչէ գափուլարը, վէ պիրէր աէ իւչէր քէօչէ վէ սիֆրի գուպպէլի օլան այրը պինալարը իլէ, արզը եիւզ արշընը թէճավուզ էթմիշ իտի:

Բէնչէրէլէրին ճամ պուզլարը զաեթ ինճէ օլտուզու հալաէ աչըգ հալաեի, տէմիրլէրի եչիլ, տօղրամալարը ճէվիդի, վէ բէնչէրէլէր իլէ պէրապէր գափու աիրէքլէրի տախի, սումագի բէնկլէրէ պօեանմըշ օլտուզու միսիլու, տախմա աչըգ գալմագ իւզրէ եափըլմըշ օլան զաեթ սանաթըլը գափուլարը իսէ, եալարզլանմըշ իաուլինտէն, տէօքմէ սարը տըր կիպի թախմին օլունուր իտի:

Սարայըն իչինաէ օլան օտալարըն, վէ տիվանխանէլէրին թավան թէքնէլէրի, տօնտուրմա սալգըմլար իլէ միւզէյեէն օլտուգտան պաշգա, հէր թարաֆլարը եաղը օլարագ էնվաի բէնկլէրէ պօեանմըշ ըտը: Վէ օտա վէ տիվանխանէլէրին պէհէրինտէ քէզա պուզտան մաամուլ գատրօ չէրչիվէլէրի իչինտէ կիւզէլ բէսիմլէր, այնէլէր, մոսալար, պըրօլար վէ իւզէրլէրինտէ շամատան վէ սաաթլար, վէ թավանլարտան ասըլմըշ օլարագ ալիդէլէր, վէ պունլարա միւմասիլ տահա նէչէ չէյլէր օլուպ, կէճէլէրի մէզքիւր ա-

վիզէ վէ շամատանլար եանարգճա, պիւթիւն պինատան աքս էաէն աճալ աճաիպ շավգլարըն տախիլէն վէ իսարիճէն հասլ էթալիյի մէնզարէ, ինսանա պախշը հայրէթի պէզաեթ էթմէմէք գապիլ տէյիլ իտի:

Նէթիճէյի քէլամ մէզքիւր սարայ պու հալ իլէ մարտ այընա գատար գալըպ, օնտան սօնրա սարֆ օլունան քիւլիւեթի ագճէ իլէ պէրապէր էրիաի պիթտի. վէ շու պիր գաշ այլըգ մէնզարէսինէ հէվվէս էտիլէրէք, չէքիլէն շունճա էմէք վէ զահմէթ, եալլընըզ սէնէյի մէզպուրէ շիտտէթի շիթասընըն թարիսէ կէչմէսի էֆքեալընա միւպթէնի իտի:

Իմտի պիւթիւն զէնկիլէրիմիզ, ագըլըլարըմըզ, վէ ֆէյլէսօֆլուգ թասլաեան ուսումնականլարըմըզ տախի, պու պինատան քէնտիլէրինէ պիր հիսսէ չըգարմալար, վէ թարիսէ կէչմէյէ շաեան, վէ միւճիւպիւ իսթիհասան սէմէրէլէր իպրազ գըլմալար իսէ, պիւթիւն չապալարը, վէ տիւնեա մէշղուլիեթիլէ փարա փարչա օլմալարը, պիր ագճէեի տէյմէեէրէք պիր կիւն քիէն լէմ եէքիւն օլաճաղընտա իշթիպաճ մը վար...:

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵԶԻՒՐԵԱՆԻ

(Շարունակութիւն տես երես 175)

Սա եւ զիս ամենամեծ սիրով ընկալաւ եւ հոգւով չափ ջանաց զիս հրահանգելու, կարծելով նշմարել յիս առաւել ուշմութիւն եւ սրամտութիւն. ուստի եւ ինքն իմ առջի դասերս շարունակեց: Եկեղեցական երաժշտութեան դասակցացս մէջ մասնաւոր ներքին մտերմու-

Թիւն մը ստացած էի Պետրոս Պալեօգեան անուն յիշատակաց արժանի եղբօրս հետ, որ վերջին տեսններ թողլով զայն, մեր դպրոցին մերձակայ սենեկի մը մէջ ութ տասը դասակցաց հետ քերականութեան ուսման կը պարապէր առ ոտս Գասապ Յուլիանեան Յարութիւն անուն անխոնջ վաստակասէր վարժապետին, որ միմիայն էր Սեբաստիոյ մէջ քերականութիւն գիտցող: Քանի մը շաբաթներէ ի վեր տեսած չը լինելով վերոյիշեալ հոգեկցորդ եղբայրս, իւր դաս տուած սենեակը զինքը տեսնելու գնացի, եւ դիպուածով իւր քերականութեան դասը սերտելու պարապման մէջ գտայ զայն. հիւանալի դիպուած, ո՛վ կրնար մտածել թէ իմ մշտախոնդ կենացս մէջ ունենալիք մի միայն հոգեգրաւ մտիթարութիւնս այս չնչին դիպուածով պիտի ստանայի: Նորա ընթերցումը լսելով հարցուցի իրեն, եւ յետ տեղեկանալոյս ըսի, թէ կրնա՞ք արդեօք քերականութեան առաջին դասը միանգամ կարդալ ինձ: Երբ յետ միանգամ եւեթ ընթերցման, ի բերան անսայթաք հոլովեցի զառաջին հոլովումն Չամչեան համառօտ քերականութեան, անհնարին բերկրութեամբ լցուած՝ վիզս փաթտուեցաւ եւ խոստացաւ ինձ աչք լինիլ եւ միշտ կարդալ քերականութեան դասերն: Եւ հոգեւոյս Յարութիւն վարժապետ եւս նորա զեկուցմամբ զիս իւր առջին կանչելով, լսեց քերականութեան Ա. դասն, եւ նա ինքն զմայլանօք «Անպատճառ կ'ուզեմ որ, ըսաւ, քերականութիւնը սովորիս»: Եւ առ անհնարին բարեսրտութեանն, առաւել իմն ձերս նշմարելով յիս քան զոր ունիմս, «Դու իմ հոգւոյս ճրագը պիտի լինիս» կ'աղաղակէր պատկառելին իմ բարերար:

Այսու իրբեւ նոր Կաստոր եւ Պողիկտեկիս մը ոգեխառնեցանք յիշեալ Պետրոս եղբօրս հետ եւ իրբեւ որդի ընդ հօր, ընդ հայրագութիւն վարժապետիս:

Այնուհետեւ իմ միակ պարապումնս եղաւ քերականութեան ուսումնը, որուն հոգւով եւ մարմնով անձնատուր եղայ:

Խիստ քիչ ժամանակի մէջ բարեկամիս դասերուն հասայ: Նախ ինքն կը կարդար ինձ դասերնիս միանգամ կամ շատ շատ երկիցս, եւ յետ իմ դասերս մտիկ ընելուն, գիրքն ինձ կը տար, եւ ես իւր դասերը կը լսէի:

Երանի այն անմեղութեան օրերուն, յորս դրախտին զմայլարար հաճոյքը կը վայելէինք փոփոխակի: Այլ աւաղ, բերկրութեան առուրք ինչ շուտ կ'անցնէին: Նա իւր հօր նիւթական պարտուց պատճառաւ բռնադատուեցաւ ի Կ. Պոլիս պանդըխտիլ, եւ ես որ նորա հետ քերականութեան մինչեւ երկրորդ մասն (Համաձայնութիւն) հասած էի, այլ եւ այլ պարագաներէ բռնադատուած, զորս երկար է մի առ մի բացատրել, անձամբ անձին եւ վարժապետ եւ աշակերտ լինիլ հարկեցայ:

Այնուհետեւ թէ հայրենեացս Թ.Ս.Բ.Գ.Մ.Ս.Ն.Չ.Ա.Յ. Մայր վարժարանին եւ թէ Տէր վարդան Մեծատուրեանի վարժարանին մէջ իրբեւ վարժապետ մ'ընդունուելով, եւ աշակերտաց սրտին մէջ ամենաբարձր համարում մ'ստացած լինելով, բոլոր Հայ քերականութիւններն եւ ուրիշ գիրքեր կարդալ կը տայի մանկանց կարգաւ, եւ մտիկ կ'ընէի: Եւ որովհետեւ երբեմն երբեմն հանդիպած ընտիր կտորներ իրենց եւս կը թարգմանէի, մանկունք կարդալու մասին զմիմեամբ ելեւելս կ'առնէին. եւ այս՝ եօթն ութ տարի տեւեց շարունակ, մինչեւ որ 1859ին ի Ս. Նշան դասատուութեան գնացի եւ յետ տարւոյ միոյ 1860ին հայկաբանութեան առաջին կարգին վարժապետ կարգուեցայ առ ի չգոյէ լաւագունի, զոր շնորհիւն Աստուծոյ եւ ազգայնոցս համահաճ կամօք շարունակեցի մինչեւ ց14 հոկտեմբեր 1878:

Անտի եւ այսր պատահածներն՝ համառօտակի ակնարկութեամբ յիշուած են ի կանխաբանի Առակացն Ֆեկեդունի թարգմանութեանս:

Գ.

ՅԷ Ի՞ՆՅ ՏԱԺԱՆՄՈՒՆՔ ԿՐԱՄ ԵՄ ՅԸՆԹԱՅՍ
ՈՒՍՄԱՆՅ ԵՒ Ի՞ՆՅ ՍՐՏԱՏՈՅՈՐ ԱՆՁԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ի ՍՏԱՅՈՒՄՆ ՄԱՏԵՆԻՅ

Այլ սակայն մինչեւ ցայս վայր յիշուածներն վերնախնամ տեսչութեան ինձ հէգ կուրիս շնորհած պարգեւք, ինձ մատակարարած զիւրութիւնքն եւեթ էին, բայց ուսման պատուական մարգարիտը, իմաստից անգիւտ գոհարը այսչափ զիւրազիւտ չը կրնար լինիլ, մանաւանդ ինձ պէս հէգ կուրի մը նկատմամբ: Ուսման ըղձից բոցոյն ընդ աղօտ նշոյլն եւեթ էր, զոր ներողամիտ կարեկցութիւնը թերեւս նշմարէ յիս. այլ այն հուրը որ իմ հոգւոյս մէջ կը վառէր եւ զայդ աղօտ նշոյլ կ'երեւցնէր յիս, թէ ո՞րչափ սաստիկ էր, րոջափ զսիրտս եւ զոգիս անծախսապէս միշտ կը մաշէր, զայն՝ ինձ նման վախճանազուրկ բաղձանքներէ չարաչար տանջեալ կոյր մ'եւեթ կարող է երեւակայել:

Շատ անգամ զիւրութեան մը լոկ անունը լսելով, անոր վրայ ես ինձէն գաղափարներ կը ձեւացնէի, թերեւս մեծագոյն եւ պայծառագոյն քան զոր եմն արդեամբ, եւ անոր ստացման բաղձանք հալ եւ մաշ կը լինէի: Գիրքի մը վրայով կը լսէի, եւ մինչեւ զայն ստանալու ատենս, որ այս փամանակս երբեմն շատ երկարատեւ կը լինէր, ցերեկը նորա երեւակայութեամբ եւ գիշերը նորա երազովք կը տանջուէի: Շատ անգամ կը կարգային ինձ զայն յերազի, բայց իմ երեւակայութենէն զօդեալ այն անյարիր եւ թերիմաստ բանը, առաւել մեծ ըղձիւ բորբոքեալ կ'ընդոստուցանէին զիս:

Ո՛հ, քանի՜ գիշերներ արդեօք, իրենց չափով մեծ մատենադարաններ ունեցող հարուստ անձանց որդիքն իրենց մատենից ընթերցմամբ ձանձրացնելէս ետք, թախանձանք խնդրած եմ, որ անկողինս մատենադարանին առջեւ ձգուի, եւ ես բոլոր գիշերն անքուն հսկած եմ, նոյն մատենադարանին գրոց իւրաքանչիւրը երեսս քսելով, եւ արտիս վրայ դգուե-

լով: Եւ թէպէտ շուրջս գտնուող անձինք ի սրտէ ինձ կամակատար, սակայն եւ այնպէս պատահած է, որ գրքի մը մի հատուածը կարգալու փափաքելէս բազում օրեր ետք կարգալ տալ յաջողիմ: Պատահած է եւս որ եռափափաք ըղձիւ խնդրած մէկ գիրքս, առանց կարգալու ետ տալ ստիպուիմ: Նաեւ հարկ եղած է երբեմն, որ ի լրութիւն անյադ բաղձից ուսմանս գիրք մ'աւելի կարգալու, կամ ուսման դաս մ'աւելի սերտելու համար, հայրենի առնէս վաճառուիմ, այն ալ հօրէս, որոյ բարեպաշտութեան եւ առ իս ունեցած գորովոյն չափ եւ սահման չունենալուն ոչ միայն ես շնորհապարտութեան արտասուօք կը վկայեմ, այլ եւ բոլոր հայրենակից ազգակիցքս ակա՛նատես վկաներ են: Համառօտ պատմութիւն մ'ընեմ, բայց խնդրեմ չը ծիծաղիս: Հայրենակցացս մին Ոսկերեանի Հ. Ե. Թօմաճանեանի ձեռք թարգմանուած երկհատոր ճառգիրքն ինձ նուիրել խոստացաւ: Ո՛հ, քանի՜ գիշերներ արթուն հսկելով, լալագին բարեմաղթութիւններ ուղղած եմ առ Աստուած, որպէս զի վարձատրէ զինքն փոխարէն այն նուէրին, որուն չարժանացայ դժբախտաբար:

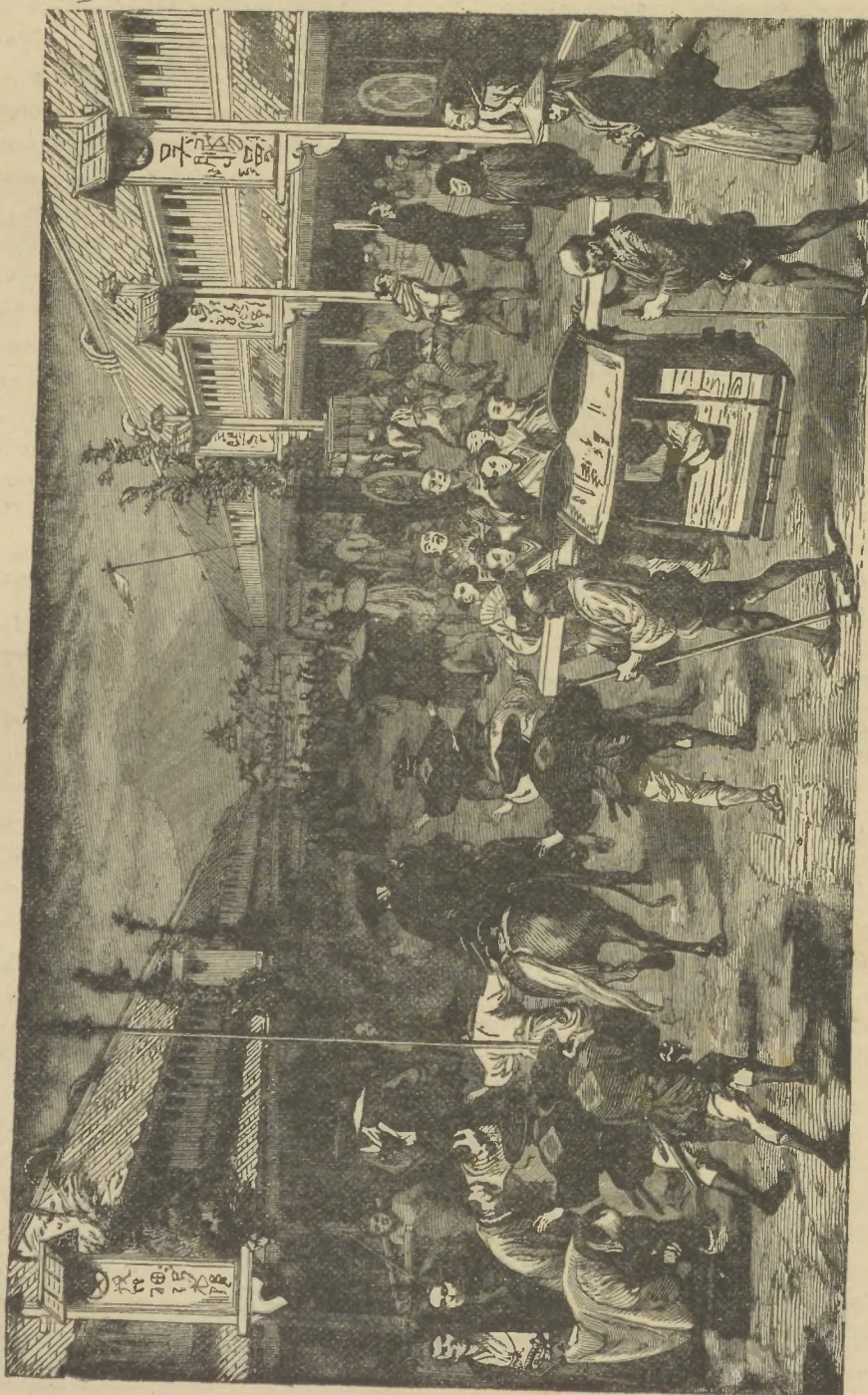
Արդեօք ո՞րչափ գիշերներ արթուն հսկելով, սրտառուչ նամակներու նիւթեր եմ ծրագրած յոգւոյս, զորս իբրեւ թէ պիտի ուղղէի առ Վենետիկեան բազմարդիւն Միսիթարեան Հարս եւ առ Գալղիացի գրափսճառս. եւ զատուի ի մտի յեղյեղելով, եւ չեղածներն իբրեւ եղած համարելով, ո՞րչափ անգամ երեւակայութեանցս խաղաղիկ եմ եղած եւ ո՞րչափ տանջուած, այնպէս որ առտուան դէմ մտաւանջութենէս վաստակաբեկ կը քընանայի, եւ արթննալով, այն իմ կենսախախտ խորհուրդները, որք թերեւս արդիւնքէ ալ զուրկ չը լինէին, ստուերի մը պէս չգացած կը գտնէի. որովհետեւ ամէն ատեն գրագիր չէր գտնուեր քովս, որպէս զի ի փամուռ գրէ զոր ինչ կը խորհէի:

(Շարունակելի)

Ճ Ա Փ Օ Ն

ձափօն Ձինին թարափը շարդիսին-

միւթադիւէ օլուպ, առաւարըն սա-
հիւ թարափլարը սըղլար, վէ եալչըն

Երեսն յիս ԵԱՄԶԻՈՒ ԴԵՌԻ ԴՏԻԿԱԶԻՉ ՕԿԹՈՅ ԴՆՆՈՒՄՈՒՆ ԴՈՔԿԻ ԴՏԻԿԱԶԻՄՈՒՄ ԴՈՔՈՐ

տէ օլան պիր թագըմ առաւարտան
թէչքիլ օլունմուշ պիր հիւքիւմէթի

գաեալըզլար, վէ իչէրիչէրի տախի
աաիմիւլ էվգալթ գար պիւրիւմիւլ վէ

եանար տաղլար իլէ միւհիթ, վէ աէ-
նիզինին ֆուրթունասը իսէ, զանէթ
շէտիտ տիր:

Պունուն իլէ պէրապէր տէնիզ թա-
րափընտան էսէն միւֆէրրիհ լուզի-
կեսարլար սէպէպիլլէ, եազըն շիտտէթի
հարր թաաաիլ օլունարադ հապասը
լաթիֆ օլտուզու իլէ պէրապէր, գը-

տաղ օլուպ, պուրասա լէսմի վազ օ-
լունան, վէ ճէզիրէյի մէզպուրէնին թո-
քիօ շէհրի զօդազլարընտան էն իշլէյի
պուլունան եօլուն գարշըսընտան, վէ
աիւմանլար արասընտան սէշիլմէքտէ
տիր, վէ մէզքիւր տաղ ճափօնլուլար
թարափընտան էն մուգատտէս պիր
զիւարեթ մահալի աաա էտիլիր:

ՃԱՓՕՆՈՒՆ ՔԻՆՃԻՅՕ ՊԱԼԸԳԼԱՐԸ

շընտա շիտտէթի շիթա իթիտալ տէ-
րէճէսինին մա ֆէվզինտէ պուլունուր,
վէ եազմուրու օ տէրէճէ քէսրէթ վէ
զանիմէթլէ նիւզիլ էտէր քի, հէր
եազմասա աաթթա պիր թուֆան օ-
լաճազ կիպի կէօրիւնիր:

Ճափօն տաղլարընըն էն մէշտուրու
նիփօն աաաաընտա վազը Ֆուճի եա-
լուս Ֆուզի թէսմիէ օլունան վէ
13000 գատէմէ եիւքսէքլիքտէ օլան

Քէզալիք մէզքիւր եօլտա օլան իզ-
տիհամա տըգգաթ օլունտուգաա,
ճափօնլուլարըն իշլէթտիքլէրի արա-
պալար, սէթեալար, կէեինտիքլէրի
րուպալար, գուլլանտըգլարը եէրիա-
զէ իլէ, գօեունտուգլարը շափգալար
միւշահատէ գըլընըր:

Հաթթա պիրտէ արգասընտա պիր
սանճադտարտան, վէ աթընըն արգա-
սընա էլ գօեան սէյիսլէրտէն պաշգա,

սըրա իւէ տիգիւնէք իւնրիտէն գօշան ուշագլար իւէ կէտէն Փաշաեա, եօլ իւսթիւնտէ օլան էհալինին եարը պէլ-լէրինէ գատար էյիլիպ տէ սէլամա տուրտուգլարը կէօրիւնիւր քի, սէ-լամլարը տա իշթէ օլ վէճհլէ տիր:

Ճափօն առաջարկնտա ալթուն կիւ-միւշ գալայ քէօմիւր վէ թէմուր մա-տէնլէրինին, վէ զիգըյմէթ միւճէվ-հէրաթըն վէ գապլըճա սուլարընն քէսրէթի, վէ հայլանաթ գըսմընն նէտրէթի վար սըր:

Փագաթ պաշդա թարափլարա նիւ-պէթլէ էնվաի փէք չօդ, վէ թուհաֆ թուհաֆ պալըգլարը օլուպ, էն մէշ-հուրլարընտան պիրիսի Բիճնիյօ տէ-տիւլէրի պալըգ սըր:

Մէգքիւր պալըգ ըհնկիւիլի, վէ պի-չիմի թարափընտան պիգիմ Մէրճան պալըգլարընա պէնգէր իսէ տէ, ըհ-մինտէն միւսթէպան օլաճաղը իւղրէ, իքիսի ալթտա վէ պիրիսի իւսթտէ օ-լարադ գույրուղունուն իւշ փարշա-տան միւրէքքէպ պուլունմասը, վէ սուտա իւզտիւյիւ վաղըթլար, զանն էտէրսին ինճէ ճանֆէս, եսիսօտ իրէք զար կիպի օլտուղու հալտէ իճապընա կէօրէ աչըպ գափամասը, քէնտիսին-տէ պիր նատիտէլիք իմա էթմէքտէ պուլունուր: Վէ պաշը մահսուլարը չայ, իրէք բամուդ վէ քեաֆիրիտէն իպարէթ տիր:

Ահալինին զիրաթ սանաթ հիւնէր վէ մարիֆէթլէրի էօթէտէն պէրու թադտիր ու թահսինի միւճիպ, վէ իփէք գումաշլարը, պէզ թադըմլարը, վէ հէր նէվի ֆարֆուրի գապ, ֆինճան վէ թապաղլարը, նազարը թէհայեիւ-րիւ ճալիպ տիր:

Ճափօն մէմալիքինի իւք տէֆա քէշֆ

էտէն Բըրիստօֆօր Գօլոմպօսունն ար-գատաշլարընտան Վէնէտիկի Մարգօ փուլօ նամ զաթ օլուպ, մէրգուճուն տէլալէթիյլէ 1542 թարիսինտէ հէր նէ գատար իւք տէֆա ֆօրթուկէզլէր իչէրի կիրմիշլէր իսէ տէ, արգատան ճիւզլիթ փափասլարը տա ալըշարադ մէզհէպ վաղընա չըգըշտըգլարըն-տան, Ճափօնլուլարըն էմիսէթլէրի տէլպ, վէ զաղէպլէրի թահրիք օլու-նարադ ճիւմլէսի պիրտէն թարտ օ-լունտուլար:

Լաքին սօնրատան Հօլանտալըլար ալըշարադ, վէ ագտը թիճարէթ եօ-լունտա հէր նէվի միզաճկիւրիք, վէ թէվազուեի էլէ ալարադ, նազարը թէվէճճիւհլէրինի գազանտըգլարըն-տան, հայլը վաղըթ Հօլանտէզլէր Ճափօն թիճարէթիյլէ իշթիլալ էտէր օլտուգլարը հալտէ, սաիւր էճնէպիսէ Ճափօն գափուլարը գափալը իտի:

Փագաթ 1854տէ Միւճթէմաի Ամէ-րիգա իւէ Ճափօն հիւքիւմէթի միեա-նընտա ագտ օլունան մուհէտէ իւ-զէրինէ Ճափօն գափուլարը աչըմըշ, վէ հաթթա անտէն պէրու տալի Ա-մէրիգա միսիօնէրլէրի սէրպէսթճէ Խըրիսթիանլըգ վաղ էտէ պիւմէքլէ, հայլը քիմնէլէր Խըրիսթիան մէզհէ-պինէ ճէլպ էտիլմէքտէ պուլունմուշ տուր:

Ճափօն մէմալիքինէ 1867 թարի-սինտէն ագտէմ, ըուհանի վէ ճիւմա-նի օլարադ իքի հիւքիւմտար հիւքմ էտիպ, հիւքիւմէթի ըուհանիյէեէ Մի-խասօ, վէ ճիւմանիյէեէ Գուպօ տէնի-լիւր իտի. սէնէյի մէրգուճէ իսթիլա-լընտա Գուպօ հիւքիւմէթի տէվրիլիպ, իտարէյի ումուճիյէ շիմտի քիւլլիւէն Միխասօ էօհտէսինտէ գալմըշ տըր:

ձափօն է հայիսի շու եագըն վա-
գըթլարտա, իլիմ սանաթ մարիֆէթ,
վէ մէտէնիեթ պապինտէ խիլաֆը
մէէմուլ օլարագ իլէրիլէմէքտէ, վէ
էվլէլճէ էվրօպատան, Ամէրիգատան
ճէլպ էտէր օլտուգլարը հէր նէվի մա-
քինա ալեաթ վէ էտէվաթըն թըպզը-
լարընը, շիմտի քէնտիլէրի իմալ էտէ
պիլմէքտէ տիրէր:

Վէ էհայի կիւն պէ կիւն էվրօպանըն
միւթէլիֆ մէմլէքէթլէրինէ կէտիպ
կէլէրէք եօլու իլէ թէրպիեէ գապուլ
էթմէքտէ օլտուղու, վէ էվրօպա մէք-
թէպլէրինէ չօճուգլար կէօնտէրիլմէք-
տէ պուլունտուղու կիպի, հիւքիւմէթ
թարաֆընտան տալի էվրօպատան
մուալլիմէր ճէլպ էտիլէրէք իլմ ու
թէրպիեէ կիւն պէ կիւն քէմալը կէրմի
իլէ թէամմիւմ էթմէքտէ տիր:

Շու հայլէ պագըլըր իսէ, ազ վա-
գըթ զարֆընտա պու միլքին էվրօ-
պաեա քէսպի միւշապահաթ էտէճէ-
յի, վէ էն մէտէնի գալմ սըրասընա
կէլէճէյի մաղնուկ տուր:

ԳԱՅՄԵՐԻՅԵՆԻՆ ԱԹԻԳ ԳՕՃԱՊԱՇԸԼԸՂԸ

Օնպիրիմնի Աիւսիսէսէն Տէվաթ (սահ. 167)

Պու ուսուլ Եղիա չօրպաճընըն վէ ա-
լէլիտուտու պաշաղարընըն, նէ տէրէճէ
իլէրինէ եարաեանադ պիր շէյ օլտու-
ղունու տիւշիւնմէք պիլէ իճապ էթմէզ,
նիչուն քի պուկար, վէ իլա իլա Եղիա
չօրպաճը կիպի զալիւմ, վէ Ալահտան
գօրգմանանլար, հէր քիմէ իճրայը զա-
րազ վէ ատալէթ իթմէք իսթէրլէրտի
իսէ, տիվիթ գալէմ էլլէրինտէ տէյիլ մի
... միլլէթ պօրճուտան շու գատար
ղուրուշ իթա իթմէյէ պօրճու տուր

տէեու պիր եաֆթա եազարլար, վէ զէ-
մանը մաղիտէ կիւրքիւր թաապիր օլունան
ճէհէնէմ սօյքաքլար կիպի, խօր օտա-
սը գափուսունտա տիքիլպ տուրան իքի
նէֆէր գըվըրճըզ գալիագլը, վէ գըր-
մըզը չագըրըլ էլի տէյէնէքիլէրէ թէս-
լիմէն զօնաղա եօլլարլար ըտը:

Պու վէճհլէ խօր օտասընտան թօմրու-
ղա կէօնտէրիլէն զաթ, եազըլան ագչէեի
եա քեամիլէն իֆա իթմէք, եա տէ մահ-
պէստէ չիւրիւմէք մէճպուրիեթինտէն
իսթիլսաը կէրիպան միւմքին տէյիլ իտի.
Մէյէրչի Եղիա չօրպաճընըն պիր եօլ իլէ
րիզաընը թահսիլ իթմէք էլտէն կէլէ
պիլսին...:

Մուամաիլէյի Եղիա չօրպաճընըն էլինտէ
եալընըզ պուկար օլմաեուպ, պաշա
ֆուրսաթտա վար ըտը, շէյլէ քի օլ զէ-
մանլար միլլէթ վէքիլլէրինէ էֆրատը միլ-
լէթտէն ուլղունսուզ վէ աշգըեա թագը-
մընըն թէրպիեէսինէ մէէմուր նազարը յլա
պագըլըր օլմասընտան պիլ իսթիֆատէ,
պու չօրպաճը քէնտիսինի, եախօտ սէվ-
տիյի ատէմլէրտէն, վէ հէմէֆքեարլարըն-
տան պիրիսինի ազ չօզ, վէ հագըլը
հագըսըզ ինճիտէն, եախօտ հէր նէ իչուն
օլուր իսէ օլսուն պիր ճիհէթյի նազարը
թէվէճճիւհիւնիւ զայալ իտէն, վէ եա տէ
սահիհէն պիր ճիւնհա, վէ գապահաթ
իլլէեէն օլտուղու հալտէ, անինտէ թէր-
պիեէնէ չայէսիլ տիրէր տէեու թօմ-
րուղա կէօնտէրիլ, վէ պու միսիլլուլէր
իպրէթի ալէմ իչուն հիւքիւմէթ գօնաղը
հալլուսունտա եաթըրըլարագ, ալագլա-
րընա էլլի եիւզ, վէ տահա զիեատէ վէ
էքսիք տէյէնէք վուրուլտուգտան սօնրա
թօմրուղա վէրիլի իտի:

Պունլարտան վայ կէլէ սահիպի օլմա-
եանլարըն պաշընա, չունքի նէ գատար
եաթաճաղարը, Եղիա չօրպաճընըն ին-
սաֆընա գալմըզ պիր իչ իտի, ֆագաթ
րիճաճըսը գուհուր իտէնլէրին Եղիա չօր-
պաճը մարիֆէթիլլէ, վէ տամարընըն գա-
նընա կէօրէ պէշ եիւզտէն պէշ պին զու-
րուշա գատար, վէ տահա գիեատէ վէ
նօգուան մըգտար ճէրիմէ քէսիլլէրէք պիլ
իֆա սալը վէրիլլէր իտի:

Իշթէ պու վճճէ Եղիա չօրպաճը պիր էլինէ խաչ, վէ սիկէր էլինէ զըրն աւմը օլարապ, միլէթ իշինտէ պիր փափա կիպի, բուհանի վէ ճիսմանի թէէսիրաթը ֆէվզ էլ զանէնէ մալիք պիր քիմնէ իտի:

Վէ պիր ճիւզի միւթալէա էտէն զէվաթ, մուսալէյին, Աւաջնորդ հազրէթլէրի թարաֆընտան պուլտուզու ֆուրսաթ, վէ մուսալէնէթի իլէ կէրէք ֆաթրիք հազրէթլէրինտէն, վէ կէրէք սէ Ամիրալարտան իպարէթ օլան փաթրիքիտանէ հէյեթի ճանիպինտէն կէօրտիլիւ միւսատտաթ, քէնտիսինի նէ զալիմ պիր տէրէճէնէ վասըլ էթմիշ օլտուզունու գօլայճա տէրք էսէ պիլիր:

Կէլէլիմ քի, պու զաթըն զըսոնք քէպիրի պուլտունան Մարուքէ չօրպաճընըն պաշընտա պիր զսիլէյի ազիմէ օլտուզունու, ճասուսլարընըն պիրիսինտէն էշիտիպ, «Իշթէ ինթիգամ սըրասը կէլտի ֆուրսաթ զայպ էթմէնէ կէլմէզ» տէնու թուլթաճաղը թարիզի թէրթիպ էթմէք իւզրէ, տէրազապ եանընտա օթուրան Մէնտօրունու ճէլպ էթմիշ իտի:

Պուլարըն իքիսի սիրիքտէ փէք չօգ տիւշիւնիւս թաշընտըգտան, վէ էտէճէքլի մուսալէլէի գալըպտան գալըպա գօտուգտան սօնրա, նիհանէթ իւլ էմիրտէ սալիֆէն պիւան զըլընան Հայտուտ Մուսթաֆանը ճէլպ էթմէյէ, վէ օ կէլէսիէ գատար գար եըզընտըլարը իւզլէրինտէն ճաւիւրա չըգարապ Մարուքէ չօրպաճընըն էվինի տախի քիշիֆլէտիպ, վէ գատըն իլէ տէլիգանլը գափուտան չըգար չըգմազ գուշուն զանատը իլէ խասլէր ուլաշտըմազ իւզրէ աստէմ սալտըրմանա, վէ պու խասլէր եէթիլիր եէթիլմէզ, Հայտուտ Մուսթաֆանա չօրպաճընըն էն սասըգ ուլաղլարընտան կիօյ Արթէնէ (1) թէրֆիգէն ուզուրլարընը քէստիրէրէք եագալթմանա գարար, վէ օլ վէճէլէ իֆայը իզթիգասընա իսլթիտար գըլտըլար, վէ քէնտիլէրի տէ թավատա ճընպիգ օնունունա տալտըլար ըտը:

(1) Պու լուգէթ Յարուլինտան զալամ օլտուզու հալտէ, մէշոնր օլտուզու իշուն իսմիմալ օլունտու:

Իշթէ էվլէլէ պիւան օլունան մուհալտէն Հայտուտ Մուսթաֆանըն ճէլպի, վէ Շիրէմէնի թարաֆընտան մահալէ ճաւլարընա չըգանլարըն պիր խանէ տիվարընտան վուգու պուլան քէշֆի, վէ եաղը քէնարընտա գատըն իլէ տէլիգանլընըն էլէ կէլմէլէրի պու թէտալիրին նէթիճէյի սէմէրէսի տիր:

Պուլար գատընճըղազ իլէ սէլիգանլընը իֆատէ օլունան գօնագտան իշլի աթարգտան սօնրա, ճաւա աստէմ չըգարազ գօգալը գօլլաթտըրտըլար, վէ պիր արալըգ «ճան գուրթարան» պաղըրարազ, արգալարընա տիւշէն հէրիֆ իլէ, օնա եէթիլէն տիկէր տտէմին պըրազըպ սափուշտուղլարընը աննատըգտան սօնրա, վագաանը պիլտիլմէք, վէ վագը օլաճազ էմիէ կէօրէ հարաքէթ էթմէք իւզրէ, կիօյ Արթինի չօրպաճընա եօլլատըլար:

Կիօյ Արթին նասըլ գօլաճաղընը պիլմէնէրէք վարըպ չօրպաճընընա օլանճա քէյֆիէթի խասլէր վէրմէտէ, Եղիա չօրպաճընըն կէօլլէրինի իշի կիւլէրէք, լաքին իշլիսի պիր լահգէ պիլէ սասլը էտէմէնէրէք «Վարթան... տէտի. Վարթան նէ օլտու օ խընպըր էլտէ մի տիր:»

«Էվլէթ էֆէնտիմ, տէտի. Արթին պուլարըն օ գօնաղա գափատըլմասը պաշընճա օնուն էլտէն չըգարըլմամասը իշուն իտի. եօգսա գարընըն նէսի օլուր ուլսատա գուշ օլամազ, վագաա իսթէսէք տօղրունա կէթիլէ պիլիր իտիք, անճազ արգամըպտան պիր գըրըլը հէրիֆ ուլ օրթա — ճան գուրթարան — պաղըրարազ կէլտի հէման բէշիմիզէ եանաշտը, վէ էթրաֆտան թէք թիւք տէ գարարտը տէշիլմէյէ պաշլատը. հաթթա պիր գասսապ ուլաղը տա կէլիպ պու հէրիֆ իլէ պիրլէլէրէք մուսալէնէթէ գալգըլտը, էյէր շիքեարլարը օ գօնաղա գափաթմանը տիւշիւնմէմիշ օլա իտիք, քիմ պիլիր նէ շէշիթ չաթըլմալար չըգաճազ, վէ նէրէմիզ նէրէտէ գալաճազ ըտը...»

Պու իֆատէնին իւզլէրինէ, էքսէրի զալիպէր իւզլէրինտէ կէօրիւտիլիւ կիպի,

Եղիա չօրպաճընըն թապիր օլան աթվարը միւթէազիւմանէսի իւզէրինէ, պիր գաթ սաՀա զուրուր գամմ օլունտուղու, լէհ-ճէսինին պիրտէն փարլաեռչընտան ան-նաշըլըր, վէ արթըգ խասմինէ հէր իս-թէտլի հագարաթը եափա պիլէճէյինէ զէրրէճէ շիւպհէ եէրի գալմամը օլմասը իսէ, Փիքրինի շէյթան չարշուսունա չէ-վիրէն պիր չօգ գուրունտուլարտան գուր-թարմագ իւզըն օլտուղու, բէվիշի հալ վէ իֆատէսինտէն հիսս օլունուր իտի:

Ջիրա պու մէսէրրէթալաշ խապէրտէն տօլաեը, թէճէտտիւտ էտէն ճէսարէթի զօրուլա պիր ծօ... տուր պաղըրընճա, պիւթիւն խըտմէթճիլէր իշէրի տէօթիւ-լիւպ, Էմրինէ իմթիսալէն կիօյ Արթինէ տէօրթ միւսէլլահ արգատաշ տաՀա պիթ թէրֆիգ Հայտուտ Մուսթաֆաեա եօլ-լատըգտան պաշգա, պիր խապէր տէ պաշ ֆափասա կէօնտէրմիլէր իտի քի, էվ-վէճէ եազտըղըմըգ ֆափասըն կէլիշի պու խապէրէ մէպնի իտի:

Պու ֆափասըն խամի Տէր թոփմաս օ-լուպ, Եղիա չօրպաճընըն էզէէր ճիհէթ էմնիեթիւնի գազանիւը, վէ հէր սըրատա թէրվիճի էֆքեարը եօլունտա հէրջէ պա-տապատ օղրաշմը, վէ մահրէմի էսրար տէֆթէրինէ եազըմիւշ օլտուղունտան, պու մէսէլէ իշինտէ տաթի պուլունտու-րուլմասը, Մէլքիսէթ տիսպարըն սէմէ-րէյի թէտպիրի, վէ չօրպաճընըն իսէ էն պիւեիւք էմէլլէրինտէն պիրի իտի:

Մուսաիլէյհ պաշ ֆափաս էվվէլինտէն իշի պիլմէտլի իշուն, պաշ սէրիւէ գու-րուլտուգտան, վէ պիր գաշ չիֆթ հալ խա-թըր սիւալինէ տաթի ճէվապտան սօնրա, ալիւլ աճէլէ ճէլպ օլունուշունուն սէպէ-պինի արաշարըմատա, Եղիա չօրպաճը տա-Հա աղըրըն աշմատան Մէլքիսէթ տիսպար իլէրի աթըլըպ «Տէր Հայր տէտի. իշի գա-թընըպ եօլուլա աննատա պիլմէք իւզ-րէ պիր մէսէլ չէքէիմ:

(Գուստուրու պաշեւա)

Ս Է Ա Տ Է Թ Ի Ի Ն Ս Ս Ն Ի Յ Է

Օնպիրիւնճի նիւսիսեհեկեկեկ (սահի. 164)

Խ Ա Թ Ի Մ Է

Նէթիճէյի քէլամ ֆազիլէթ ու մէ-զիեթիւն իւք խաճէսի, վէ էվլատըն հիւսնիւ ախլեագ սահիպի օլուպ օլ-մամասընըն մէսուլու հագըգիտի վա-լիտէյն տիր: Վէ հէր հանկի վալիտէյն, էվլատընըն պէտիսուլուղունտան վէ ուլղունտուլղունտան տօլաեը, սէ-պէպիեթի թարաֆը ախէրէ թահմի-լէ չըգըլըր, վէ քէնտիլէրի թէպրի-եէյի զիմէթէ գալգըլըր իսէ սայլա-ըր մէրտուտ տուր, զիրա չօնուգ թէր-պիլէսի իլմինէ վազըֆ օլան էհի ֆա-զիլէթ վալիտէյն էլինտէն, թէրպիե-սիղ վէ ֆէնա ախլեագ սահիպի էվ-լատ եէթիլմէսի հէման պիր միւճիզէ ատտ օլունա պիլիւր ... եանի տէմէք տիր քի, գանօնու թապիաթ իգթի-զասընճա օ տէրէճէ միւմբինսիղ պիր շէյ տիր:

Անըն իշուն ֆազըլ Ագասիկէսէ, մալիք օլտուղու ֆէվգ էլատէ հիւս-նիւ ախլեագը նէ վէճհլէ թահսիլ էթ-միշ օլտուղունու սիւալ էտէն օլտուգ-տա « Իւք թահսիլիմ օնլարտան տըր. օնլար քի պէնի տիւնեաեա կէթիլտի-լէր » տէեու ճէվապ վէրտի:

Վէ Արիստոտէլ տաթի « Գուլաղըն էլիթմէսինտէն չօգ զիեատէ կէօղիւն կէօրմէսինտէ պիր էմնիեթի թապիյէ պուլունտուղունտան, չօնուգըլըն իւք իթթիպա էտէճէքլէրի շէյ, աթու-լարընըն հասիհաթը օլմաեըպ, աթվար ու հարաքեաթը տըր, վէ պիր չօնուգ աթասը ահվալինէ ուլմաղ իսէ, թա-պիաթըն պիր միւճիզէսի սայլըլըր » տէմիշ տիր:

Տ Ե Օ Ր Տ Ի Ի Ն Ճ Ի Ի Պ Ա Պ

Մ Է Ք Թ Է Պ

Էօմրիւն իւր գըսմը օլան չօճուգ-
լուգ զէմանը իշուն տէտիք քի, վա-
լիտէյն մէսուլ տուր. վէ պու պապ-
տէ սուի իսաֆը վազիֆէ եիւզիւնտէն
իրաս էտէճէք պէլիյէնէ չօճուգ իլէ
պէրապէր վալիտէյնտէ միւշթէրէք օ-
լաճաղընտան, սէատէթ տէնիլէն չէյ
էվիլէլ էմիրտէ պու ճիհէթլէ իսլալ
էտիլմիշ օլուր աէնու:

Իմտի վալիտէյն չիմտիյէ գատար ի-
զահ էտիլէն վաղաիֆի չօճուգլարը
իւզէրինտէ հէր նէ գատար թէմա-
մըյլա իճրա էթսէլէր, վէ ախլէտղը
հիւսն ալմըշ էվլատ եէթիշտիրսէլէր,
պունուն իլէ վաղիֆէլէրի պիթմիշ օլ-
մանըպ, իքինճի մէտրէսէյի թէրպիսէ
օլան իլիմ մէքթէպլէրինտէ, վէ մաթ-
լուպա քեաֆի սիւրէթտէ թէնվիր
էթմէյէ տէ մէճպուր վէ պօրճու-
տուրլար:

Ձիրա իլիմսիղ թէրպիսէ, եապանի
աղաճլար կիպի տիր, հէր նէ գատար
թիմարտա օլսալար, մաթլուպ օլու-
նան մէյվէնի, վէ չէշնիսի վէրէմէլլէր:

Պինաէն ալէյհ չօճուգլար ալթը եա-
շընը պուլտուգտան, վէ արթըգ խըտ-

մէթլէրինի ըէէսէն իճրա էտէ պիլմէյէ
միւզթէտիր օլտուգտան սօնրա, մա-
նէվի աշը տէմէք օլան իքինճի մէտ-
րէսէ թալէպէլիյինէ շաեէսթէ օլմուշ
օլուրլար:

Վէ մատամքի, պու մէքթէպ տա-
լի նախակրթարան, վէ ուսումնարան
նամըյլա իքի տէրէճէնէ միւնգասըմ
տըր. ալթը եաշընտա օլան պիր չօ-
ճուգ նախակրթարանտա իքի սէնէ
միւթէմատիէն եազը, տիւզ գըրաաթ,
սանըր րազամլարը, վէ պիր թազըմ
տա երգլէր, վէ աղօթքլար էյրէն-
մէք, վէ ուսումնարանա չըգմասընտա
թահսիլ էտէճէյի տէրաիսէ մուգատ-
տէմէ օլարադ կիւզէլ գաղափարշար
էտինմէք կէրէք տիր:

Պու մէտրէսէ իշուն տըգգաթ օ-
լունաճադ նօգթալարը, ուզուն էզկի
իշարա իւզիւմ կէօրմէմ, զիրա նիհա-
եէթի ալընըր մէվատտան տէյլ տիր.
շու գատարը պէնան իլէ իքթիֆա է-
տէրիմքի, վալիտէյն, չօճուգլուզուն
եիւզ պին թէհիլիքէլէրինտէն սազը-
նարադ քէմալը իհթիմամ իլէ պիւ-
եիւթտիլիւ էվլատընը, պու պապտէ
եէնիտէն, վէ էն տէհէթլի նէվինտէն
պիր թէհիլիքէնէ տահա սալը վէրէ-
ճէք տիր. վէ պու եիւզտէն պիւթիւն
էմէքլէրինին էլլէրինէ կէլմէք թէհիլ-
քէսի փէք միւհթէմէլ տիր:

Մնըն իշուն չօճուգլուն թէպիմ էտի-
լէճէյի մէքթէպին հալինէ, կէտիշինէ
թալէպէլէրինէ խաճէսինէ, վէ ճիւմ-
լէտէն զիեատէ իքինճի մօճիշ տէմէք
օլան վարիշ վէ վարշուհիլէրինէ տըգ-
գաթ էթմէլի, վէ էզ հէր ճիհէթ
մաթլուպ օլունան էմիսիէթ մէվճուտ
իտույի թէպէյիւն էտէն պիր մէք-
թէպէ վէրիլմէլի տիր:

Պու. մէքթէպլէր Ս. զգային ետխօտ Մասնաւոր օլա պիլիր. Լաքին պիր թա-
զըմ աւտմ ալտատան, վէ տախիլէն
հէր ուշղունսուզլուդ մէվճուտ օլտու-
ղու հալտէ, խարիճի եալտըղլար իլէ
կէօղ գամաշտըրան մէքթէպլէրտէն
սագընմալը տըր. պու խուսուս նէ
գատար միւհիմմ պիր նօգթա տըր...
ատէթա չօճուղուն ճանընը գանը-
նը սաթըն ալմագ, վէ եէնիտէն էվ-
լատ գաղանմագ տէմէքտէն պաշգա
թաապիր իլէ իզահ էթմէք իսթէմէեօր
րուհում:

Չօճուդ ուսումնարանա շաեէսթէ
օլտուգտա, էն էվվէլ էտիլէճէք պիր
հիսապ վար տըր. պու հիսապտա
եանըլան վալիտէյն ոճուհա գատար
ղէլպէրինի չէքէր... եանի չօճուղուն
նէ տէրէճէեէ գատար օգուլմասը, վէ
գաշ լիսան թահսիլինտէ պուլունմա-
սը քէնտիլէրինճէ միւնասիպ կէլիր.
պուրասընը տիւշիւնմէք վէ օնա կէօ-
րէ հարաքէթ էթմէք ֆարղ տըր:

Վագաա պիր չօճուդ, ֆէյլէսօֆ-
լուդ տէրէճէսինէ գատար օգուլ, վէ
պիր մէշհուր ալիմ օլուր իսէ քիմ
մէմուտն օլմագ. անճագ պուրաստա
պիր ֆարդ վար տըր քի, միլքիմիլտէ
փէք չօգ չօճուղլարըն իլիմ եէրինէ
գաղանտըղը ղուրուր, իլա ախըրիհի
սէպէպի նէքպէթի օլմագտա տըր:

Պու հիսապ էվրօպանըն չօգ ճիհէթ-
լէրինտէ, վէ խուսուսիլլէ պիւթիւն
տիւնեանա իպրէթ օլմագ շէրէֆինէ
նաիլ օլմուշ ինկիլթէրրա, Ֆըրանսա
վէ Ամէրիգա կիպի պէլտէլէրտէ, ա-
տէթա պիր գանօն հիւքմիւ ալմըշ,
վէ աթալարըն էվլատընը իգթիլա է-
տէճէք գատար օգուլթաուլմասը պիր
ֆարղիւթ, վէ իճպար թահթընա

ալընըպ, օնտան ղիեատէսի հալլէրինէ
վէ գուտրէթլէրինէ պըրագըլմըշ տըր:

Էվվէթ պու պիզտէն չօգ պիւեիւք,
վէ պինլէրճէ գաթ զէնկին օլան միւ-
լէթլէրին իշպու հիսապը եանընը տէյիլ
տիր. պիզ պիր թագըմ հօպպա (թե-
թեւամիտ) թագըմըմըղըն էլինտէն
եաղմուրտան գաշըպ տօլուեա տիւշ-
միւշիւզ տիւր, վէ ճիւմլէնին նաղար-
կեանը իպրէթի օլան նէֆաի իսթան-
պօլուն իշլինտէ, իքի տինտէն ալարա
օլմուշուղ տուր. աթիգ ուսուլլարը
վէ ագըլարըր ըէտտ էտիպ, եէնի վէ
մօսա թէրթիպլէրին, վէ կէօղ պա-
եըճը հալլէրին կիրտապը մէհէքէ-
սինտէ պօղուլմագ տէրէճէսինէ վար-
մըշըղ տըր:

Էսկիլէրտէ հիշ տէյիլ իսէ աթա-
տան վէ էճատատան միրաս օլարագ
թապիի պիր թէճըրիպէ ֆէհմի վար
ըտը, շիմտի իսէ ֆիրուսանէտէն կէլ-
մէ պիր թագըմ զիւպպէլէրին, պիր
կիւնտէ երջըղլարա գատար չըգա
պիլմէք թարղընտա օլան, վէ զէվ-
զէքլիլին ասարը վէհիմէսինտէն իպա-
րէթ պուլունան խաեալաթ րուզի-
կեարը էօնիւնէ տիւշմիւշ, վէ պաշ-
տան գարա կէթմէք իւզըրէ պուլուն-
մուշուղ տուր:

(Մապասի ոսնրա)

ԻԹԻՉՍԻ ՎԷ ԹՍՍՀԻՀ

Մէսալինի խուսուսիլլէմիզ արաւընտա, Ֆէլէթին
հէր պիր խուսուսամը, վէ տէ թէսիլի միւշըլլամը
իլէ, պին նէֆա իշթիլալ էթմէքտէ օլտուղումագտան,
գարուրի պազի սէնվիեան վուզու պուլմագտա տըր.
նասըլ քի օնուհու նիւսիսիսին 155 ինճի սահիֆէ-
սինտէ Փէքինին գալէասընտան պահօ օլունտուղու
սըրատա, պահըր ասֆէրէ գատար քէլիմիսի պահըր
աւմէրէ գատար տիգիլմիշ. վէ հիին Սասհինտէ մաս-
լինէ տըզգամ օլունմագըղըն քէլիմէնին մանասը
եաղըլարագ (զըրմըղը տէնիլ) տէնիլմիշ տիր քի,
պահըր ասֆէր (զէղին ծով) օլանագընը մա էլ իմի-
գար պէեան էտէրիլ:

ԼՕՆՏՕՆ

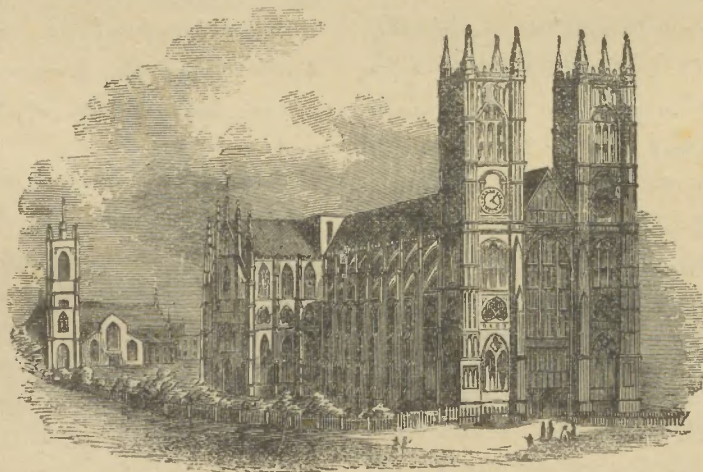
Ինկիլթէրրա հիւրիւմէթինին փայլ-
թախթը օլան Լօնտօն, նուֆուսու մէվ-
ճուտէսինին խիրիգ իւլ ատէ քէսրէթի,
վէ մէվգիէն վէ թիճարէթէն տէր-
քեար օլան վուսաթ ու ճէսամէթի ճի-
հէթիյէ տիւնեա եիւզիւնտէ պիրինճի
պիր շէհիր տիր:

Մէզքիւր շէհիրին ուզունլուղու 8,
էնլիլի 3. վէ էթրաֆը արպասար
տախի 28 ինկիլիզ միլի հիսապ օլու-

տէտ տէ Եէհուտի Սինալօնու քի ճէ-
ման 816 պապ իպատէթխանէ վար
տըր:

Լօնտըրանըն էն մէշուր իպատէթ-
խանէլէրինին պիրիտի, Ուէսթմինս-
թըր Մանասթըրը թէսմիէ օլունան,
վէ պալեատէ ըէսմի վազ օլունան ե-
կիղեցի տիր:

Ինկիլթէրրա Գըրալ վէ Գըրալիչա-
լարընըն թաճ գօեուսմադ զիյնէթի,
պու քիլիսէտէ իճրա օլունուր օլաու-
ղու կիպի, Գըրալ, վէ Գըրալ սիլսի-

ՈՒԷՍԹԻՆՍԹԵՐ ՄԱՆԱՍԹԵՐԸ

նուր, վէ տէրունինտէ 300,000 տէն
զիեատէ խանէ, 15,000 ատէտի միւ-
թէճավիզ ատի զօգադ, վէ տիվան
եօլլարը, վէ 70 գատար տա տէօրթ
քէօլէ օլարադ զահէթ վասի մէյտան-
լըղլարը վար տըր քի, իշպու եօլլար
իլէ մէյտանլըղլար իւսթ իւսթէ 18 միլ
ուզունլուղ, վէ 7 միլ էնլիլիք օլմադ
իւզրէ միւրիւր ու ուպուր իշուն մէթ-
րուր մահալ օլաուղու մէքլուֆ տուր:

Շէհրի մէզպուրտա 440 ատէտ ե-
րեցվոխանական եկեղեցի վէ մատուռ,
վէ 370 միւսթէլիֆ քիլիսէ, վէ 6 ա-

լէլէրինին, վէ պազի տախի ասըլ զա-
տէկեան սընըֆընըն վէ Նէվտօն կիպի
մէշուր զէվաթըն մէզարլարը պու
քիլիսէ տէրունինտէ տիր:

Վէ քէզա 600 պապա եազըն միւ-
քէլէֆ հիւրիւմէթ տաիրէլէրի, 20
տէն զիեատէ հապսխանէ, 10 ատէտ
րօյի տաիրէլէրինէ մախաու միւքէմ-
մէլ էսինիէ, 50 գատար իրի ուֆադ
թէսթրօ, 500 գատար նախակրթա-
րան, վէ 4500 տէ ուսուսմարան հի-
սապ օլունուր:

(Գուսուրու պաշեմա)